

Akreditif İşlemlerinde Amir Bankanın Yükümlülüğü

(UCP 600 Çerçevesinde Analiz)

1. Giriş

Yerel ve uluslararası ticarete akreditif (Letter of Credit – L/C), ticaret yapan taraflar arasındaki ödeme riskini tamamen ortadan kaldırabilen veya en azından ödemeye üçüncü güvenilir bir tarafın güvencesini sağlayarak taraflar arasındaki ödeme riskini minimize eden en güvenilir en dengeli ödeme yöntemidir. Bu mekanizmanın merkezinde yer alan **amir banka (issuing bank)**, akreditif taahhüdünde yalnızca teknik bir aracı değil, aynı zamanda **geri dönülemez bir ödeme taahhüdü** sağlayan ana aktördür. UCP 600 (Uniform Customs and Practice for Documentary Credits) kuralları, amir bankanın yükümlülüklerini açık ve bağlayıcı şekilde tanımlar. UCP 600'ün 7.maddesinde yer alan amir bankanın yükümlülüğü tam olarak aşağıdaki gibidir:

AMİR BANKANIN YÜKÜMLÜLÜĞÜ

a. İbrazı şart koşulan belgelerin görevli bankaya veya amir bankaya ibraz edilmesi ve belgelerin uygun bir ibrazı oluşturmaları kaydıyla,

- i.** akreditif amir bankanın gişelerinde belgelerin ibrazı üzerine ödeme, vadeli ödeme veya poliçe kabulü yöntemiyle kullanımda olduğu takdirde;
- ii.** akreditif görevli bir bankanın gişelerinde belgelerin ibrazı üzerine ödeme yöntemiyle kullanımda olduğu ve o görevli banka ödeme yapmadığı takdirde;
- iii.** akreditif görevli bir bankanın gişelerinde vadeli ödeme yöntemiyle kullanımda olduğu ve o görevli banka vadeli ödeme yükümlülüğüne girmedikleri veya girmiş olduğu halde ödeme vadesinde ödeme yapmadığı takdirde;
- iv.** akreditif görevli bir bankanın gişelerinde poliçe kabulü yöntemiyle kullanımda olduğu ve o görevli banka kendi üzerine çekilen bir poliçeyi kabul etmediği veya kabul etmiş olduğu halde poliçenin ödeme vadesinde ödeme yapmadığı takdirde;
- v.** akreditif görevli bir bankanın gişelerinde iştira yöntemiyle kullanımda olduğu ve o görevli banka iştira işlemi yapmadığı takdirde;

amir banka ibrazı karşılamalıdır.

b. Bir amir banka akreditifi açtığı an itibariyle ibrazı karşılamakla geri dönülemez biçimde yükümlüdür.

c. Bir amir banka uygun bir ibrazı karşılayan veya iştira eden ve belgeleri amir bankaya gönderen görevli bir bankayı ramburse etmekle yükümlüdür. Poliçe kabulü veya vadeli ödeme yöntemiyle kullanımda olan bir akreditif altındaki uygun bir ibraz tutarının rambursmanı, görevli banka ödeme vadesinden önce ön ödeme veya satın alma işlemi yapmış olsun olmasın ödeme vadesinde gerçekleştirilir. Bir amir bankanın görevli bir

bankayı ramburse etme yükümlülüğü amir bankanın lehtar karşısındaki yükümlülüğünden bağımsızdır.

2. Amir Bankanın Tanımı ve Rolü

UCP 600 madde 2'ye göre amir banka; bir amirin (applicant) talebi üzerine veya kendi adına akreditif açan bankadır.

Bu tanım, amir bankanın amir (ithalatçı, alıcı) ile Lehtar (ihracatçı, satıcı) arasındaki ödeme köprüsünü kuran taraf olduğunu ortaya koyar. Amir banka bir akreditif işleminde lehtara karşı taahhüde giren diğer taraflara rol dağıtan bir konumdadır. Akreditifte rol ve yetki alan taraflar duruma göre taahhüt üstlenebilirler veya sadece aracılık işlerini yerine getirirler.

3. Temel Yükümlülükler

3.1. Geri Dönülemez Ödeme Taahhüdü

- UCP 600 madde 7(b): Amir banka, akreditifi açtığı andan itibaren, lehtarın (beneficiary) akreditif şartlarına uygun ibraz yapması halinde, ibrazı karşılamakla dönülemez biçimde yükümlüdür.
- Bu yükümlülük, amirin ödeme yapmaması durumunda dahi geçerlidir.
- Taahhüt; uygun ibraz üzerine ödeme, vadeli ödeme taahhüdüne girme ve kabul yükümlülüğünü kapsar. İştirâ, amir bankanın yükümlülükleri arasında yer almaz.

3.2. Belgelerin İncelenmesi

- UCP 600 madde 14 uyarınca amir banka, ibraz edilen belgeleri en fazla beş banka iş günü içinde incelemek zorundadır.
- İnceleme “reasonable care” (makul özen) prensibine göre yapılır.
- Banka, yalnızca belgelerle bağlıdır; malların fiili durumu veya sözleşme şartları ile ilgilenmez (UCP 600 madde 5).

3.3. İptal ve Değişiklik Prosedürleri

- UCP 600 madde 10: Akreditif, lehtar ve varsa teyit bankasının onayı olmadan iptal edilemez veya değiştirilemez.
- Amir bankanın tek taraflı olarak akreditifi geri çekme, iptal veya değiştirme yetkisi yoktur.

3.4. Kredi İlişkisi

- UCP 600 madde 4(a): Amir ile amir banka arasındaki kredi ilişkisi, akreditif ilişkisinden bağımsızdır. Bir akreditifte değinilmiş olsa bile bir akreditif başka bir sözleşme veya kredi ile ilgili değildir.
- Lehtar, bu kredi ilişkisine dayanarak bankadan hak talep edemez.
- Lehtar, akreditif ilişkisine dayanarak amirden hak talep edemez.

4. Uygulamada Dikkat Edilmesi Gereken Noktalar

Belgelerin UCP 600 ve ISBP'ye göre uygunluęu titizlikle kontrol edilmelidir.

Belgeler ve uygulama ile ilgili olarak sahtecilik durumu göz önünde bulundurulmalıdır. Örneęin, orijinal belge yerine renkli fotokopi

Belgeler ve uygulama ile ilgili olarak yaptırımlar (sanction) durumu göz önünde bulundurulmalıdır. Örneęin, belgeler üzerinde gemi, güzergâh, liman vs. kontrolü

Belge ve mesajların düzenlenmesine gönderilmesine ve iletişime azami özen gösterilmeli. Örneęin, Doğru SWIFT formatlarının kullanılması, MT 700 formatının alanlarının doğru doldurulması ve kullanılması

Zaman yönetimi doğru yapılmalı sürelerle dikkat edilmelidir. Örneęin, ret bildirisinin 5 banka iş günü içerisinde gönderilmesi

5. Sonuç

Amir bankanın yükümlölüklerini eksiksiz yerine getirmesi:

- Lehtar açısından: Ödeme güvencesi sağlar
- Amir açısından: Malların sözleşmeye uygun şekilde sevk edilmesini teşvik eder.
- Banka açısından: Uluslararası itibarı güçlendirir,
- Genel olarak: Ticareti kolaylaştırır ve ticarette güven ortamı sağlar, akreditif gibi önemli bir ödeme yönteminin dünya ticaretine katkı sunmasını ve artmasını sağlar.

Abdurrahman Özalp

Eęitimci-Yazar-Danışman